

# Infoleht: Jätkusuutlik Puit

## Mis on „jätkusuutlik“ puit?

Standardne jätkusuutlikun puidu definitsioon, mis hõlmab keskkondlikke, sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid, võtab tüüpiliselt arvesse kolme teemat:

- Seaduslikkus – et metsa omanikul/haldajal on seaduslik õigus raiet teha ja et puit on raiutud, töödeldud ja müüdüd kooskõlas oluliste rahvusvaheliste, riiklike ja regionaalsete seadustega.
- Keskkondlik Jätkusuutlikkus – et mets on hallatud viisil, mis säilitab metsa tervist tulevastele generatsioonidele. Näiteks metsaressursside, metsa ökosüsteemi tervise ja bioloogilise mitmekesisuse hoidmine.
- Sotsiaalne Jätkusuutlikkus – et puit on raiutud, töötletud ja müüdüd austusega otseselt mõjutatud inimeste õiguste ja töötingimuste vastu – näiteks traditsioonilised põlispopulatsiooni kasutamise õigused või metsatöölise töötingimused.

Ebaseaduslikud ja mitte-jätkusuutlikud metsapraktikad koos maa põllumajanduse jaoks realiseerimisega on raie ja metsa allakäigu põhilised põhjused. 50 % maailma metsadest on viimase 50 aasta<sup>1</sup>, jooksul kaotatud – igaaastaselt on kaotatud 130 000 km<sup>2</sup>. Tänapäeva raie põhjendab rohkem kui 18 % globaalse süsiniku emissioonide taset – rohkem kui terves ranspordisektoris<sup>2</sup>.

Nendel muutustel on suured nii sotsiaalsed kui ka keskkondlikud mõjud. Rohkem kui viiendiku maailma populatsiooni, sealhulgas paljude aregumaa põlisgruppide elatis sõltub metsa ressursidest (FAQ, Maailma Pank)<sup>3</sup>, – kogukonnad, mis on järelkult haavatavad raie ja metsa allakäigu suhtes. Metsanduses ja töötlemise operatsioonides töötavate tööliste jaoks halvad töötingimused ja halb kindlustunne on samuti puidutööstuses mureks. Austusele ILO Tuuma Konventsioonide<sup>4</sup> vastu on üha enam viidatud jätkusuutliku puidu poliitikates.

## Ebaseaduslik puit

Ebaseaduslik raie jääb ülemaailmselt suureks mure põhjuseks, panustades märkimisväärselt raiesse ja allakäiku ning ohustades metsakogukondade ja seaduskuulekate kommertslike operaatorite elatise.

Alates 2013. aasta märtsist nõuab EL'i Puidu Regulatsioon (EUTR), et kogu EL'i turul olev puit tuleks seaduslikest allikatest. Operaatoritelt, kes toovad puidu turule esmakordselt, nõutakse nõuetekohase hoolsuse süsteemi olemasolu.

---

<sup>1</sup> vaata [www.cpet.org.uk](http://www.cpet.org.uk)

<sup>2</sup> Sterni'i Raport (2007) – N. Stern, Kliimamuutuse majandusteadus, Stern'i Arvustus, Riigi Kantselei, Tema Majesteedi Riigikassa, 2007. aasta jaanuar

<sup>3</sup> vaata näiteks: [www.fao.org/forestry/livelihoods/en/](http://www.fao.org/forestry/livelihoods/en/)

<sup>4</sup> Assotsiatsiooni Vabadus ja Konventsiooni Organiseerimise Õiguse Kaitse, 1948 (Nr. 87); Õigus Organiseerida ja Palgaläbirääkimise Konventsioon, 1949 (Nr. 98); Sunnitöö Konventsioon, 1930 (Nr. 29); Sunnitöö Kaotamise Konventsioon, 1957 (Nr. 105); Miinimumvanuse Konventsioon, 1973 (Nr. 138); Lapstööjõu Halvimate Vormide Konventsioon, 1999 (Nr. 182); Võrdse Palga Konventsioon, 1951 (Nr. 100); Diskriminatsiooni (Teenistuse ja Töö) Konventsioon, 1958 (Nr. 111) – vaata virtuaalselt: [www.ilo.org](http://www.ilo.org)

EUTR on EL'i Metsaseaduse Jõustamise Valitsuse ja Kaubanduse Aktsiooni Plaani põhielement, mis võtab ette tegevusi, et ennetada ebaseadusliku puidu turustamist, et parandada seadusliku puidu varu ja julgustada nõudlust puidu järele, mis tuleb jätkusuutlikult hallatud metsadest. FLEGT on asutanud Vabatahtliku Partnerluse Lepingud (VPAd) EL'i ja erinevate puitu hankivate riikide vahel, et rakendada litsenseerimissüsteemi, et kindlustada seda, et ükski ebaseaduslik puit ei sisene EL'i osavõtvatest riikidest. Alates 2013. aasta märtsist arendavad kuus riiki (Kamerun, Kesk-Aafrika Vabariik, Ghana, Indoneesia, Libeeria, Kongo Vabariik (Brazzaville)) süsteeme, millega on nõustunud VPA alusel, kuus riiki (Kongo Demokraatlik Vabariik, Gabon, Guyana, Honduras, Malaisia, Vietnam) on läbirääkimise faasis ja umbes 15 riiki Aafrikast, Aasiast ja Kesk- ning Lõuna-Ameerikast on VPAdes suhtes huvi väljendanud.

## Jätkusuutlik metsa haldamine

SFM on tuletatud ja peab seega arvesse võtma kolme peamist „jätkusuutlikkuse“ sammast, võtma arvesse majanduslikke, keskkondlikke ja sotsiaalseid kriteeriume. Põhimõtted ja indikaatorid võivad metsast metsani, riigist riigini varieeruda – selle kõige laialdasemalt, valitsuse siseselt kinnitatud definitsioon võeti vastu 2007. aasta detsembris Ühinenud Rahvaste Üldkoosolekul:<sup>5</sup>:

*„Jätkusuutliku metsa haldamine – dünaamilise ja areneva idee kujul – eesmärgiks on hoida ja täiustada kõigi metsatüüpide majanduslikku, sotsiaalset ja keskkondlikku väärtust- praeguste ja tulevaste generatsioonide hüvanguks. See on iseloomustatud seitsme elemendi poolest, milleks on: (1) metsaressursside ulatus; (2) metsa bioloogiline mitmekesisus; (3) metsa tervis ja elujõulisus; (4) metsaressursside tootefunktsioonid; (5) metsaressursside kaitsefunktsioonid; (6) metsade sotsiaal- majanduslikud funktsioonid ja (7) seadus, poliitika ja institutsioonilised raamistikud.“*

Eksisteerib erinevaid rahvusvahelisi mitte-siduvaid lepinguid SFMi jaoks, mis käsitlevad põhimõtteid, kriteeriume ja indikaatoreid, mida saab kasutada poliitikates, mis defineerivad kriteeriume avalike hangete jaoks. Põhilised on:

- Metsa Põhimõtted. Ühinenud Rahvaste Keskkonna ja Arendamise alane Konverents (1992). (UNCED)
- Ministrite Konverents Euroopa Metsade Kaitsmise kohta (MCPFE);
- Afrika Puidu Organisatsioon (ITTO);
- Soojade ja Põhjapoolkera metsade Säilitamise ja Jätkusuutliku Haldamise jaoks vajalike kriteeriumite ja indikaatorite teemaline Montreal'i protsess
- Jätkusuutliku Metsa Haldamise jaoks vajalike kriteeriumite ja indikaatorite teemaline Pan Euroopa Metsa protsess (MCPFE Helsingi protsess).

Näiteks viitavad kuus pan-Euroopa jätkusuutliku metsa haldamise kriteeriumit:

*Metsa ressursside hooldus ja sobiv täiustus ning nende panus globaalsetesse süsinikutsüklitesse; Metsa ökosüsteemi tervise ja elujõulisuse hooldamine; Metsa ökosüsteemide bioloogilise mitmekesisuse hooldamine, säilitamine ja sobiv täiustus; Metsa haldamise kaitsefunktsioonide hooldamine ja sobiv täiustus (märkimisväärne pinnas ja vesi); Metsade tootmise funktsioonide hooldamine ja julgustamine (puit ja mitte-puit); Teiste sotsiaalmajanduslike funktsioonide ja tingimuste hooldamine .<sup>6</sup>*

Põhilised jätkusuutliku metsa haldamise sertifikaatsiooni kavad on FSC ja PEFC (vaata allpool olevat osa), millest igaüks tagab samuti selge põhimõtete komplekti, et defineerida jätkusuutlikkust läbi varustamise ahela.

<sup>5</sup> Bioloogilise Mitmekesisuse alase konventsiooni sekretariaat. (2009) Jätkusuutlik Metsa Haldamine, Bioloogiline Mitmekesisus ja Elatised: Hea Praktika Juhend. Montreal, 47+3 lehte.

<sup>6</sup> Metsa Euroopa – vaata virtuaalselt: <http://mcpfe.org> (viimane külastus: 2013. aasta märts)

## Sotsiaalne jätkusuutlikkus ja õiglane kaubandus

Sotsiaalne jätkusuutlikkus nõuab, et puit tuleb raiuda, töötleda ja müüa austades seejuures otseselt mõjutatud inimeste õigusi ja töötingimisi, võttes arvesse traditsioonilisi põlispopulatsioonide kasutamise õigusi; metsatöölise töötingimusi, väikese ja keskmise suurusega ettevõtteid ning metsade kogukondi. Austusele ILO Tuuma Konventsioonide vastu läbi hooldamise ahela on üha enam viidatud jätkusuutliku puidu poliitikates.

Puidutööstuses olevad tasakaalust väljas kaubandussuhted tähendavad sageli seda, et metsa kogukonnad ja väikesed metsafirmad ei saa globaalsest turust piisavalt tulu – saades oma toodete eest madalaid hindu ja „nautides“ elatiste vähest kindlustatust. Sellisel kujul alustavad puidusektoris mõned õiglase kaubanduse algatused, mis peavad kindlustama, et aren gumaade tootjad saavad oma toodetud kaupade eest õiglast hinda ja on olnud edukad teiste kapade abil paljude üle kogu maailma elavate perekondade elude parandamises. Rohkem selleteemalist informatsiooni saab leida Õiglase Kaubanduse ja Puidu alasest Infolehest (vaata virtuaalselt: [www.sustainable-timber-action.org](http://www.sustainable-timber-action.org)).

## Jätkusuutliku metsa haldamise sertifikaatsioon

Jätkusuutliku metsa haldamise sertifikaatsiooni kavad tagavad sõltumatu, kolmanda osapoole tõestuse, et puit on saadud jätkusuutlikult hallatud metsadest. Need kavad sisaldavad mehhanisme, et jälgida tooteid päritolumetsast läbi varustamise ahela kuni lõpptarbijani. Varustamise ahela sertifikaatsiooni kutsutakse Hooldamise Ahelaks (CoC).

On olemas kaks põhilist rahvusvahelist kava:

- Metsa Korraldamise Eetika Nõukogu (FSC) – [www.fsc.org](http://www.fsc.org)
- Programm Metsa Sertifikaatsiooni Heakskiidu jaoks (PEFC) – [www.pefc.org](http://www.pefc.org)

Need mõlemad kavad nõuavad kooskõla seaduslikkuse põhimõtetega ja keskkondlikku ning sotsiaalset jätkusuutlikkust (mida käsitleti ülalpool) – sealhulgas ILO tuuma konventsioonide jälgimist läbi varustamise ahela ja põlispopulatsioonide õiguste kaitsmist. Enamik jätkusuutliku puidu hankimise poliitikatest aktsepteerib mõlemat etiketti, kui üht viisi jätkusuutlikkuse nõuetega kooskõlas olemise demonstreerimiseks.

(Uuri sellise Puidu Sertifikaatsiooni Kava kohta rohkem eraldi infolehel – vaata virtuaalselt: [www.sustainable-timber-action.org](http://www.sustainable-timber-action.org)).

## Vihjed hankijate jaoks

Jätkusuutliku Puidu Aktsiooni (STA) projekti eesmärk on aidata avalikke võime üleval kirjeldatud jätkusuutlikkuse põhimõtete rakendamisel – nii puidutoodete hankimisel (nagu näiteks mööbel) või puitu kasutavate tööde ja teenuste hankimisel (nagu näiteks ehitamine).

STA Juhend tagab selge nõuande selle praktikas rakendamise kohta ja seda saab alla laadida otse STA veebileheküljelt (STA Juhendi kõige uuem virtuaalne versioon [www.sustainable-timber-action.org](http://www.sustainable-timber-action.org))

**Et saada rohkem informatsiooni Jätkusuutliku Puidu Aktsiooni (STA) projekti kohta, lasta palun: [www.sustainable-timber-action.org](http://www.sustainable-timber-action.org)**



This See dokument on loodud Euroopa Liidu abiga. Selle publikatsiooni sisu on Jätkusuutliku Puidu Aktsiooni Projekti Konsortsiumi täielikul vastutusel ja seda ei saa mitte mingil viisil võtta Euroopa Liidu vaadete peegeldusena.